

Svårläkta sår

Fakta dagar 2014
Helena Wenger

Anette C. 64 år, -75 op. för högersidig fotledsfraktur, i övrigt tidigare frisk.

Sedan 10 år återkommande eksemförändringar och sista halvåret svårläkta små sår distalt medialt på höger underben. Har behandlat själv med receptfri hydrokortisonkräm, lagt om med kompresser. Använder stödstrumpa.

Sedan 2 veckor mer ont i såret som har ökat i storlek och vätskar mera.

Svårläkta sår

- Har varat längre än 6 veckor
- Många tänkbara orsaker
- Vanligast på benen till följd av rubbning i blodcirkulationen

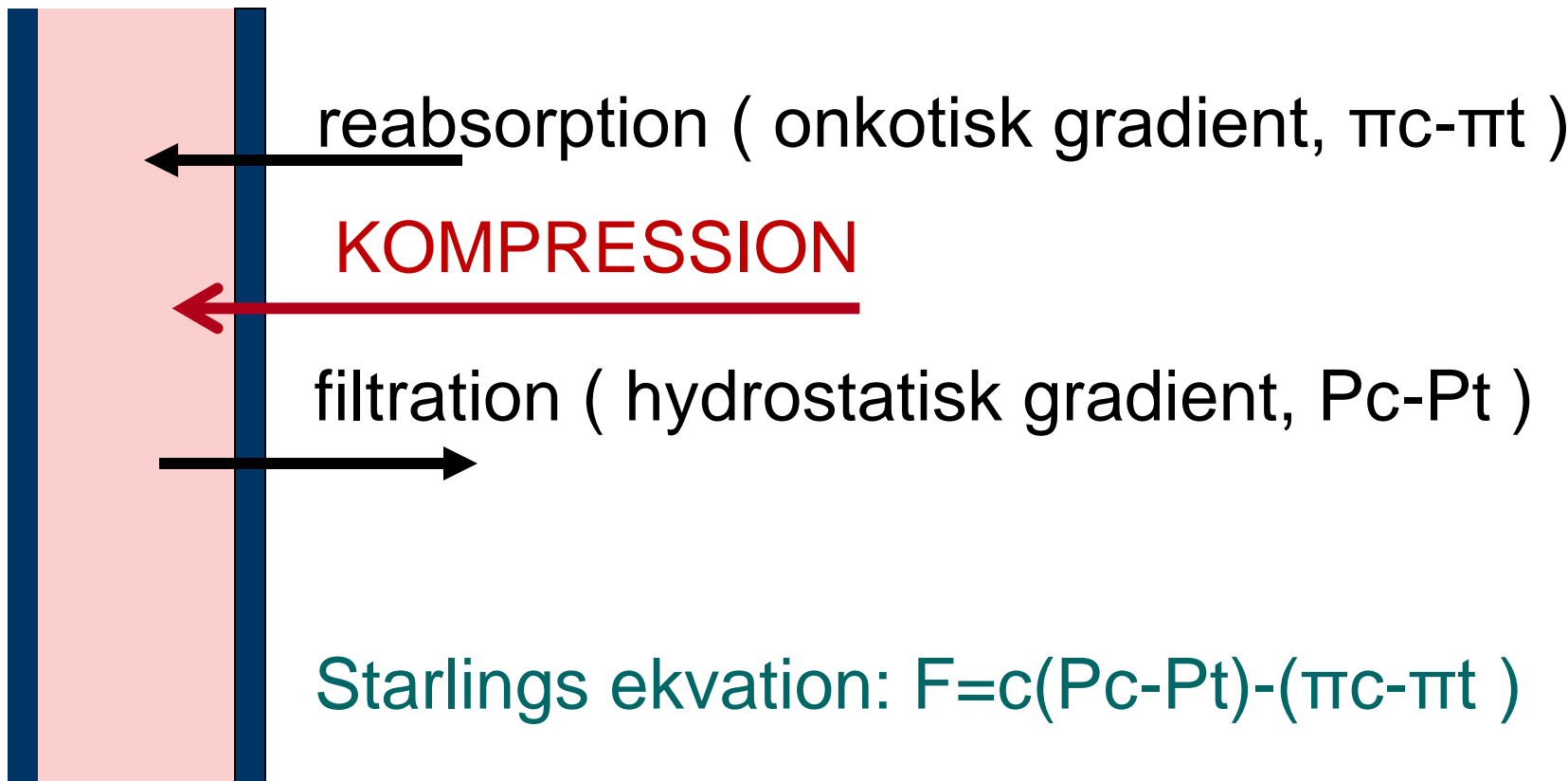
Behandling av venös insufficiens

Kirurgisk

Icke kirurgisk

- *Motion*
- *Högläge*
- *Kompression*

Filtrationskraften (F)

Ödem motverkar sårläkning
oavsett orsaken!

symtomgivande
arteriell insufficiens
**INGEN
KOMPRESSION!!!**

$$\text{Ankel/armindex} = \frac{\text{ankeltryck}}{\text{systoliskt armtryck}}$$

- > 0,9 u.a
- < 0,8 - 0,9 undvik kompressionsbehandling
- < 0,7 överväg remiss till kärlkirurg
- < 0,5 grav ischemi

Kompressionsbindor

- Kortsträcksbindor (Comprilan®)
- Långsträcksbindor (Elodur ®)
- Flerlagerbandage (Profore, Profore Lite®, Coban 2®)

Kompressionsbindor

- Kortsträcksbindor (Comprilan®)
Kvarliggande(dygnslång) kompression
Mobila patienter
Liten kompression i vila
- Långsträcksbindor (Elodur ®)
Kompression även i vila
Immobiliserade/rullstolsbundna
Tas av på natten

Laplace's lag

$$P = c \frac{n T}{r}$$

P = tryck

n = antalet varv

T = tension

r = radie

Pneumatisk kompressionsbehandling

- ordineras av läkare
- beställs från Hjälpmedelscentralen
- patienten betalar 150 kronor/månad
- ingår i högkostnadsskyddet

Kompressionsstövel indikationer

- Venös bensårssjukdom där tillfredställande kompression ej uppnås med hjälp av kompressionslinda/strumpa
- Lymfödem
- Ödem av annan genes

Kompressionsstövel kontraindikationer

- Uttalade ödem med samtidig hjärtinsufficiens
- Pågående infektion
- Akut djup ventrombos
- Malignitet i ben
- Arteriell ytlig bypass
- Symtomgivande arteriell insufficiens

Infekterade bensår STRAMA

Svårläkta sår är så gott som alltid koloniserade av bakterier, som i de flesta fall inte förhindrar sårläkning. Detta gäller även stafylokocker. Enbart sårodling kan därför inte användas som diagnostiskt instrument.

Infekterade bensår STRAMA

Lokal sårinfektion är en klinisk diagnos grundad på nytillkommen/ökad smärta, ökad/ändrad sekretion, ökad rodnad och illaluktande sår.

Infekterade bensår behandlingsrekommendationer STRAMA

1/ Intensifierad lokalbehandling med täta omläggningar och kompression av ev. ödem är förstahandsåtgärd.

Vid utebliven förbättring inom 2-3 veckor: tag ställning till sårodling och annan lokalbehandling

Infekterade bensår behandlingsrekommendationer STRAMA

2/ Vid försämring och tecken på spridd infektion:
sårodding och tag ställning till ev. antibiotika.

Infekterade bensår behandlingsrekommendationer STRAMA

3/ Systemisk antibiotikabehandling är endast indicerad vid erysipelas, odlingsfynd av streptokocker grupp A, allmänpåverkan, feber och spridd infektion.

Sårinfektion

Infektion: *rodnad, svullnad, smärta, vätskning, värmeökning, vävnadsnedbrytning, ev. allmänna symtom*

Kritisk kolonisation: *avstannad sårläkning, lösa mörkröda granulationer, smetig sårbotten*

Klinisk bedömning är avgörande!

Lokalbehandlingen som en del i holistisk syn på sårbehandlingen

- Efter primär diagnos och upprensning
- kontroll av inflammation/infektion
- vätskehantering för att undvika maceration
- stödja epitelialiseringen

Upprensning av sår

- Mekanisk: *sax och pincett, Debrisoft* ®
- Minska mängden bakterier på sårytan: *Sorbact* ®, *Iodosorb* ®, *Prontosan* ®, *Medihoney* ®, *Ättiksyregel*
- Stödja den autolytiska upprensningen: *Mezink* ®, *hydrogel (Purilon*®), *hydrofiber (Aquacele*®), *Polymem* ®

Vätskande sår

- Polyurethanskum (*Allevyn* ®, *Ligasano* ®)
- Hydrofiber (*Aquacel* ®, *Aquacel plus*®)
- Kombinationsförband (*Polymem* ®)
- Kalibaddning/ benbad

Skydda huden kring såret

- *Zinksalva*
- *Vaselin*
- *Cavilon* ®
- Förband med vertikal absorptionsförmåga/
safetac teknologi: polyurethanskum (*Allewyn*®,
Polymem®, *Mepilex transfer*®),
hydrofiber (*Aquacel*®)

Smärtande sår

- Låg omlägningsfrekvens
- Hydrogel
- Silikonförband

Stödja epitelialiseringen

- Omläggning en gång/vecka
- Sårbäddsskydd (*Atrauman®*, *Allevyn®*, *Vitri®*, *Zipzoc salvstrumpa®*)
- Hudtransplantation

Faktorer av betydelse för sårhäkningsprocessen

- Infektioner
- Ödem
- Nutrition
- Ortopediska problem
- Smärta
- Patientmedverkan

Dokumentera och följ upp!

- Foto
- Avritning
- RiksSår

Kompressionsstrumpor

- Klass I 15-21 mmHg
- **Klass II 23-32 mmHg**
- Klass III 34-46 mmHg
- Klass IV >49 mmHg

Kostnad för bensårsbehandling

- 17 000 – 26 500 kr/pat/år
- Omläggingskostnad 65-69%, varav personal 50-55%, förbandsmaterial 15%

Ragnarson Tennvall G, Hjelmgren J. Behandling av venösa bensår kostsamt för sjukvård och samhälle. Läkartidningen 2005; 102: 3027-29.

Prisjämförelse sårförband (Skr/ 10cm²)

• ViTri (på rulle)	0,50
• Atrauman	3,90
• Aquacel	17,40
• Allevyn Border	19,50
• Aquacel extra	22,80
• Mepilex transfer	33,00

Svårläkta sår intranätet och på webben

- Hälsa & vård/ Omvårdnad/ Sår
- Hälsa & vård/ kliniskt kunskapsstöd/ FAKTA även www.lj.se
- www.EWMA.org (European Wound Management Association)
- www.1177.se